

rsáról

egy

kilencvenes
ge,
elmúlása,
tat azóta is.
neth pedig
kerül neki.

úra például párját rit-
ize, hogy kellenek a
túra értékeit őrző szín-
le megengedhetetlen,
bokat játszó társulatok
ek, miközben számos
vezetett új társulat nem
ciaországban, Német-
n él az elitkultúra és a
ív kultúra, utóbbi pe-
magaskultúrát a maga
j eszközök kitalálásá-
llene adni legalább a
ívészet terepei között
szézésnek. Tucatjával
a és a világ minden
zõ bejelentkezéseket.
t volna ide egy jelen-
esnõ – a fado egy ná-
ismert zenei stílus –,
adra. Legfeljebb sok
elhetnek helyiséget,
és, bejárattott helyem,
r is bejön, ha nem is-
ajtó sem, amely képes
nekesnőrõl mondani
smert zenei csoport, a
muzsikussal nemrég
ltalan nem volt vissz-
ne Budapestnek egy
ak van –, akkor távla-
kat is, és a szóbeszéd
lnk, ahogy az elmúlt
i. Négy éve nem tu-
tileg megfelelő, nem
periferikus helyünk.

zemeltem ki egy két-
nek a környékén nin-
ez nagyon fontos: ha
ja, és a hely öntörvé-
zat válaszra sem mélt-
s Broadway mozi bér-
iletesen alkalmas vol-
n enyhítsen. Nívós, jó
em kapunk az ajánla-

kezdeményezések ed-

í kivételnek –, újra és

Az Ezeregyéjszaka teljessége

Mesés Kelet, szélhámos Nyugat

Prileszky Csilla műfordítása nyomán az Ezeregyéjszaka első, teljes és hiteles magyar kiadásának megjelentetésére vállalkozott a tíz éve nonprofit alapon működő, klasszikus művek megjelentetésére specializálódott, máris komoly nemzetközi reputációval rendelkező Atlantisz Könyvkiadó.

A hétkötetes, reprezentatív kivitelű sorozat első, karácsonyra megjelent kötetét gyorsan elkapkodták; utánnomása jelenleg folyik. A tervek szerint 2000 végéig a teljes mesegyűjtemény napvilágot lát.

Az Ezeregyéjszakában csaknem ezer év mese-
kincse rakódott egymásra – mondja Miklós
Tamás egyetemi docens, az Atlantisz kiadó
vezetője. „Az arab nyelvű történetek nem kizárólag az
arab kultúrkörből származnak, hanem görög, perzsa,
indiai, héber, mezopotámiai mesék is vannak közöt-
tük. Tematikusan is rendkívül változatos az Ezeregy-
éjszaka: spektruma a lovag- és kalandregénytől a csilla-
gászati értekezéseken és állatmeséken át a krimiig ter-
jed. Az erotika, a szexualitás elegánsan, finoman jelen-
nik meg benne; a közhiedelemmel ellentétben tehát
szó sincs pornográfiáról, ez a jelleg legfeljebb néhány,
erősen átköltött, hitelesnek aligha tekinthető európai
fordításban került előtérbe. A szakirodalom az 1840-es
évek elején megjelent, úgynevezett második kalkuttai
kiadást tekinti a legteljesebb és leghitelesebb Ezer-
egyéjszaka-verzióknak. Ennek alapján készül az első,
teljes és hiteles magyar kiadás is. A néhány éve el-
hunyt Prileszky Csilla műfordítása nagyon szép ma-
gyar nyelven adja vissza az arab történeteket: stílusa a
magyar népmesék szókincséből, szövegrétegeiből
szintén átörökölt valamit, és Tótfalusi István versei –
amelyeket Prileszky Csilla nyersfordításából írt – is
visszaadják az arab időmértékes és rímes verselés min-
den szépségét.”

Az Ezeregyéjszaka – mint irodalmi alkotás – érté-
két mindenekelőtt sokszínűsége és sokrétegsége,
szinte hihetetlen nyelvi gazdagsága és nem utolsósor-
ban sajátos „egzotikum” adja. Szerb Antal írta róla:
„Ez az abszolút mesevilág: színpompája mellett elhal-
ványodik minden északi mese, ebben a könyvben va-
lóság az a vágyálom, amit a nyugati ember ezzel a név-
vel jelöl: mesés Kelet. Olvasása felér egy egzotikus
utazással. Hogy a felnőtt olvasóra is oly nagy a hatása,
azt talán két oknak lehet tulajdonítani: egyrészt, hogy
az emberben megszüpült új életre hívja gyermekkori
emlékeit, másrészt mert mégsem csak mese a szónak
gyermeki értelmében, elbeszéléseinek nagyobb része
regény és novella, minden meseszerű elem dacára
mégis realista ábrázolása egy, a maénktól különböző,
színesebb és félelmetesebb világának.” Simon Róbert

hogy legalábbis kétféle formát öltött. Egyrészt a gyer-
mekszobák irodalmának – népszerűségében a Grimm
testvérek és Hauff meséit is megelőző – állandó reper-
toárdarabja lett, s e kiadások esetében szövegűségről,
az eredetihez való ragaszkodásról aligha lehet beszélni.
Igaz, az Ezeregyéjszaka az utóbbi három évszázad-
ban az európai műveltségre gyakorolt hatása valójában
jórészt ezeknek az átdolgozásoknak köszönhető, az
irodalmi hatások zöme is ezekből a mélyen gyökerező
gyermekkori élményekből táplálkozik. Az Ezeregy-
éjszaka befogadásának másik európai útja különböző
tudós, vagy annak látszó kísérletekhez vezetett, ame-
lyek legtöbbször nehézkes és elhibázott nyelvezetük-
kel, terjedelmes jegyzeteikkel és nemegyszer gyanús,
eredetinek mondott szövegeikkel ritkán tudták fel-
idézni az eredeti történetek lenyűgöző gazdagságát és
tarka sokféleségét. Az utóbbi vonulatot ismerve, külö-
nösen beesülni kell azt a néhány kísérletet, amelyek az
eredeti szövegegyüttest világirodalmi rangjának meg-
felelően, hűen és egyúttal művészién tudják közvetí-
teni az ifjú és felnőtt olvasóknak egyaránt.”

A fiatalon a konstantinápolyi francia követ titkára-
ként tevékenykedő, alapos klasszikus és keleti művelt-
séggel rendelkező Galland átköltésének elsődleges for-
rása az Ezeregyéjszaka legrégebbi kézírata volt, ame-
lyet Szíriából sikerült beszereznie, s amelynek négy
kötete közül három ma a párizsi Nemzeti Könyvtárban
található. Galland egy Aleppóból származó maronita
keresztény, Hanna Diab által szóban elmondott törté-
neteket is felhasználta – ilyen például a közismert Ali
baba és a negyven rabló vagy Alá ed-Din és a csodálám-
pa meséje –, amelyeknek megbízható, írásos arab szö-
vege nincs is. Galland vállalkozását az elmúlt kétszáz-
ötven évben tucatnyi angol, francia, német és más in-
docurópai fordítás követte, amelyek közül azonban
csak néhány tekinthető többé-kevésbé hitelesnek. Si-
mon Róbert negatív példaként említi Richard F. Bur-
tonnak az 1880-as években elkészült fordítását, „aki-
nek saját Ezeregyéjszaka-kiadása körüli reklámja és
egészen elképesztő misztifikációja (amelyet még Jorge
Luis Borges is elhielt), ma is bűnületként idéjt. Burtonnak,